

18 november '23

Oss

Preview door Bob de Ruijter

Beste Floris,

Toen je de flesopener liet zien, trok het me over de streep om mijn essay anders aan te vliegen. Gezien het liberalisme in Groen Liberalisme, neem ik deze vrijheid. Ik snap het dat je vragen hebt over mijn papiergebruik. Dat is immers niet zo groen. Dit kan ik verdedigen. Brieven worden bewaard. Als ze goed zijn, dan zelfs beroemd. Denk aan Letters Live, een kanaal op Youtube waar beroemde acteurs brieven voordragen aan een publiek. Ook de brieven die zijn geschreven tijdens oorlogen, scheepstochten en studies zijn van historisch belang omdat ze een inkijkje zijn in tijden van lang geleden. Laat dit een dwarsdoorsnede zijn van 2023. Een jaar waarin klimaatverandering nog een controversieel begrip was. Waarin een filosofiestudent milieuetiek kon studeren en de volgende tekst aanleverde als eindopdracht:

Ik ben verantwoordelijk voor een gezonde leefomgeving
- Een Heijmans medewerker overpeinst de nieuwe bedrijfsvisie en impact op het milieu.-

Om u een basis te geven zal ik het eerst inleiden met een situatietekening. Ik werk bij bouwbedrijf Heijmans dat verleden week vijf bold statements voor 2030 publiceerde via het bijgesloten persbericht. Voor een bouwbedrijf zijn ze zeker gewaagd. Al passen ze wel bij de slogan 'Makers van de gezonde leefomgeving'.

Een bouwbedrijf, bekend van de snelwegen, dat claimt goed te zijn voor de leefomgeving klinkt op zichzelf al tegenstrijdig. Dat is dan ook mijn dilemma: Kan ik, als iemand die het klimaat serieus neemt, wel ethisch verantwoord werken bij dit bedrijf? Nee, niet helemaal. Nu dit duidelijk is, wordt mijn volgende brief een ontslagbrief. Maar voordat ik die schrijf, leest u de achtergrond en de argumenten.

U weet vast dat dit bouwbedrijf grondstoffen verbruikt om een eindresultaat op te leveren. Maar weet u wat voor soort werken er allemaal in de portefeuille zit?

Bruggen;

Tunnels;

Landingsbanen;

Snelwegen;

Dijken;

Sluizen;

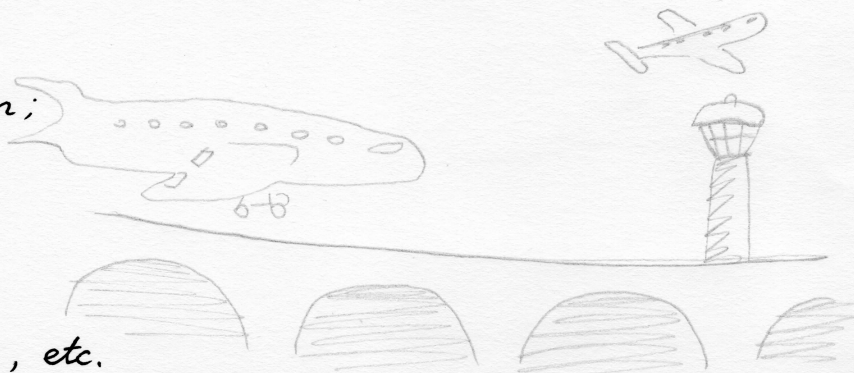
Ziekenhuizen;

Kubuswoningen, etc.

Hierbij heeft het bedrijf te maken met CO₂ uitstoot, milieuvergunningen en als meest recente voorbeeld: stikstof.

Ik werk op de afdeling Infra aan hoogspanningsstations. Door mijn bijdrage verzwaar ik het stroomnet. Dit doe ik door congestiestations te vernieuwen en uit te breiden. Zo zorg ik ervoor dat het stroomaanbod weer aan de vraag voldoet.

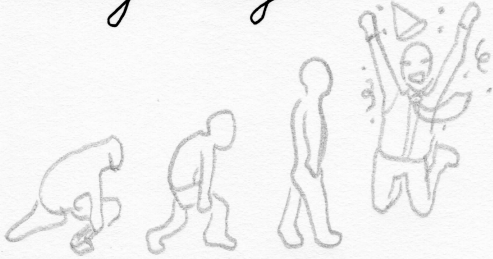
Volgens het beleid van het bedrijf is duurzaamheid erg belangrijk. Dit ziet u terug in 'Makers van de gezonde leefomgeving' als slogan. Naast beleid wordt er ook naar gehandeld. Het bedrijf heeft een houtskeletbouw fabriek overgenomen om circulair te bouwen en waar mogelijk bouwen we emissieloos.

Ik neem u mee terug naar de bold statements. U leest ze hieronder met verkennende vragen. Voor een toelichting per statement, zie de tweede bijlage.

Wat is de definitie van geluk?

1. Welzijn: Wij maken mensen gelukkiger.

Nu én in de toekomst. Maar hoe denkt het bedrijf dit te doen? Wat hanteert ze dan als goed en voldoende?

2. Duurzaamheid: Wij geven meer dan we nemen.

'Het beperken van schade en herstellen van milieu.' Wat geef je dan extra om positief uit te komen?

3. Verbinding: Wij zorgen samen voor de grootste mogelijke stap vooruit.

Definieer mogelijk.
Dit is niet onvoorwaardelijk.

4. Team: Wij inspireren met verassende talenten.

zoals een filosoof die het bedrijf toespreekt?

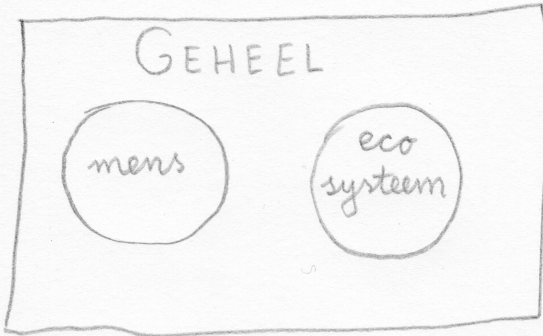
5. Maakbaarheid: Wij werken slimmer en bereiken meer.

Hoe kun je als bedrijf dit resultaat bereiken als de doelstelling niet concreet is?

↳ Meer wat?
Meer dan...?

Nu u de achtergrond hebt ga ik door naar de argumenten. Deze pleiten voor of tegen.

Ik begin met tegenargumenten. De morele cirkel beperkt zichzelf. Wat wel is opgenomen is de toekomstige mens. Net als het ecosysteem. Dit zijn twee losstaande cirkels binnen het overkoepelende geheel van de toekomstvisie voor 2030. Dit is de eerste van in totaal drie beperkingen die ik als kritiek aanvoer.

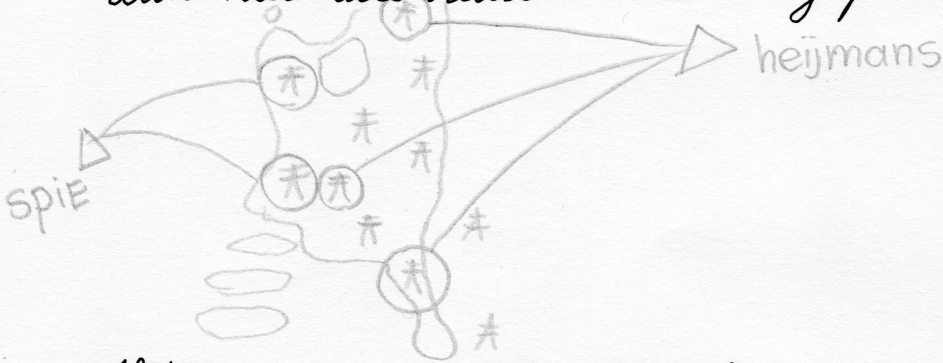
De eerste is tijd. De visie is bedoeld om te gebruiken tot 2030. Dit betekent dat je er in het meest gunstige geval rekening mee houdt als bedrijf, dat de visie in 2030 bijgesteld is. In het minst gunstige geval laat het bedrijf de visie los.

In beide gevallen verlicht dit jaartal de druk om nu na te denken over een toekomst die heel ver weg is.

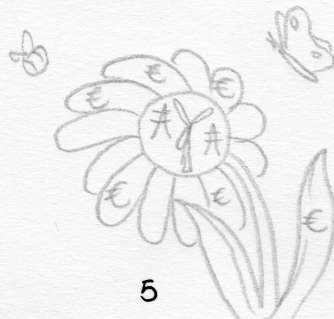
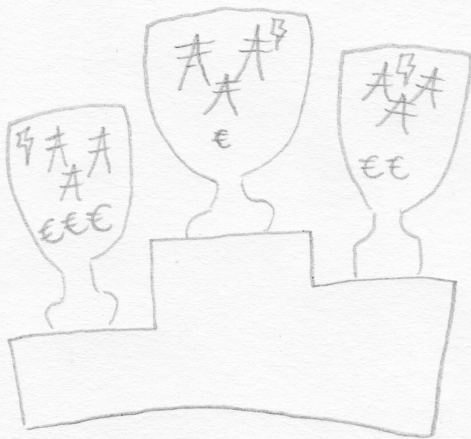
Aanvullend op dit punt is een bouwbedrijf niet de aangewezen partij om te adviseren over toekomstige generaties of milieu. De ecologen die er werken hebben ervaring met het voldoen aan vergunningen. Met vliegroules van vleermuizen terwijl er aan een brug wordt gewerkt. Ze doen geen onafhankelijk, wetenschappelijk onderzoek naar de impact in de toekomst. Om deze redenen is het niet logisch om Fleijmans dit beleid te laten schrijven.

De tweede beperking gaat over het gebied. Namelijk: de projecten. Netbeheerder Tennet heeft alle hoogspanningsstations in Nederland in beheer en een deel van de Duitse. Ondanks dat feit betekent dit niet dat Heijmans alle stations van Tennet vernieuwd. Oftewel, mijn impact beperkt zich tot Nederland en dan niet alle stations die hoogspanning leveren.

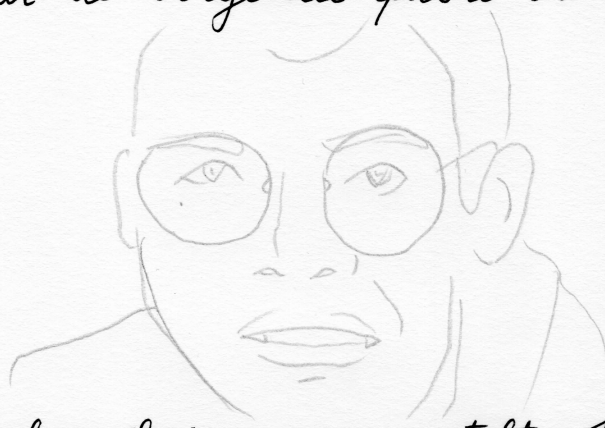

Het derde en laatste beperkende punt is een open deur: dit bedrijf is commercieel en commerciële bedrijven zijn afhankelijk van een klant. Om een aantrekkelijk bedrijf te zijn spiegelt Heijmans zich aan haar concurrent. Hierin heeft ze de vrijheid om duurzaam te werken of om een hogere prijs te vragen. Als dit binnen de bandbreedte valt van het budget en de wens van de klant dan kan het bedrijf een aanbesteding winnen. Zet de ambitie te hoog in, en ze haalt de top drie van de aanbesteding niet. De klant bepaalt indirect hoe duurzaam een bedrijf kan zijn.

Dat waren de tegenargumenten. Nu de argumenten voor.
Met als eerste: De politiek schiet tekort in duur-
zaamheid. In het hoofdstuk Bedrijfsethiek van
Groen Liberalisme staat de volgende quote van
Bill McKibben:

"In feite zijn bedrijven
de kinderen van onze
samenleving - ze kunnen
heel weinig behalve
groeien (en daar zijn ze
dan ook heel goed in),
en ze zetten het op een huilen als je grenzen stelt. Het
socialiseren is een taak van de politiek. Het wordt
tijd om die taak weer op te nemen."

Hierin wordt groei tweeledig gedefinieerd. Enerzijds
betekent zijn begrip van groei monetaire rijkdom,
anderzijds het verbruiken van grondstoffen. Met
het tweede deel ben ik het niet eens. Hoewel omzet en
grondstoffengebruik vaak parallel lopen, is het te
kort door de bocht om te stellen dat ze elkaar uit-
sluiten. Als voorbeeld neem ik de geheugenkaart. Deze
werden vroeger verkocht met een capaciteit van 64mb.
Dat was veel en daarom duur. Nu is dit formaat
voor die prijs ondenkbaar en dan is de omvang van de
kaart zelfs gekrompen.

64mb

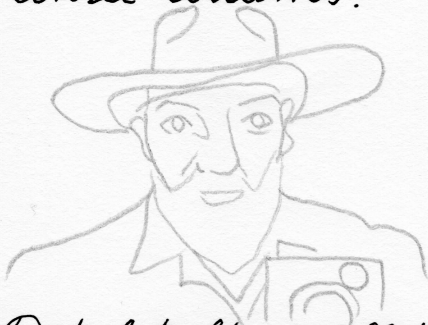

4GB

2GB

Daarnaast leg ik nog een quote uit Groen Liberalisme. Ditmaal van fotograaf en activist Ansel Adams:

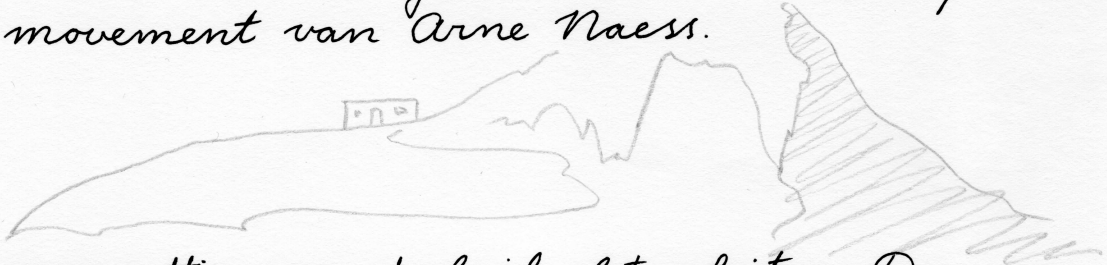
"Het is verschrikkelijk dat we tegen onze eigen overheid moeten strijden om het milieu te redden."

Dit betreft dezelfde overheid die bedrijven moet socialiseren volgens Mark Ribben. Terugkijkend naar de bold statements zien we het bedrijf besluiten namens de toekomstige mens en omgeving. Een domein dat wordt gezien als dat van het politieke volgens politicologe en filosofe Chantal Mouffe. Deze invloed op de omgeving is niet nieuw. Bedrijven hebben immers altijd al grondstoffen genomen. Het nemen van verantwoordelijkheid voor die impact, is dat wel. Om deze reden draag ik die verantwoordelijkheid voor de gezonde leefomgeving, juist wanneer de overheid dit niet doet.

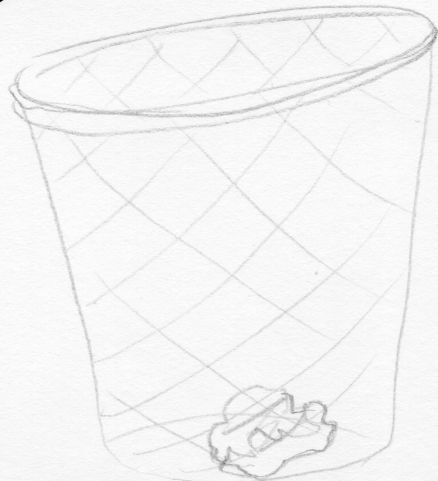
Sequoia Mountain, houdt u het nog bij? Dan ga ik door naar het volgende argument.

Duurzaamheid loont wel. Verschillende factoren pleiten voor het verduurzamen van een bedrijf nog voordat de overheid ingrijpt. Dit is gunstig voor de wereldbaarheid van het bedrijf. In praktijk zijn ondernemingen als deze gebonden aan planningen zoals feestdagen, schoolvakanties en de bouwvak. Ook zijn er lang lopende projecten waardoor de specialisten worden ingeroosterd. Door aan een nieuwe norm te voldoen nog voordat de verplichting ingaat, bepaalt het bedrijf de meest gunstige planning.

Duurzaamheid loont ook op de arbeidsmarkt. Volgens onderzoek van Intermediair naar imago trekken bedrijven die duurzaamheid belangrijk vinden meer kandidaten aan. Zo zegt 73% van de bevroegden duurzaamheid belangrijker te vinden dan winst. In tijden van krapte op de arbeidsmarkt, zoals nu het geval is, is dit een voordeel. Als laatste punt om te pleiten voor een duurzaam bedrijf is duurzaamheid een waarde an sich. Dit punt wordt het best geïllustreerd in de deep ecology movement van Arne Naess.

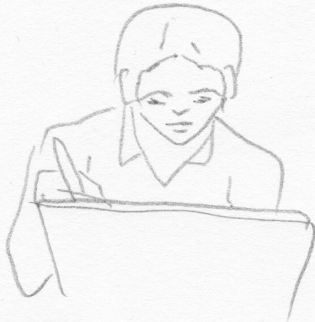

Een samenvatting om de brief af te sluiten. Deze tekst gaat in op mijn verantwoordelijkheid om bij Heijmans te werken wat duurzaamheid betreft. Om te laten zien wat het bedrijf hieronder verstaat beschreef ik de bold statements. Met als tegenargument de drie beperkingen: de visie op tijd, de kleine impact in het gebied Nederland en afhankelijkheid van de klant. Hier tegenover staat dat dit bedrijf en ik verantwoordelijkheid kan dragen die normaliter van de politiek wordt verwacht. Als afsluitend argument loont duurzaamheid bij bedrijven. Het maakt de organisatie wendbaar en is ook aantrekkelijker op de arbeidsmarkt. Al met al werk ik niet zorgeloos. Er zijn immers argumenten voor en tegen die mijn werk niet ethisch verantwoorden. Toch wacht ik nog even met het schrijven van een ontslagbrief.

Een brief eindigt niet met een samenvatting. Zo ook deze niet. Het is verleidelijk om mezelf nu meta commentaar te geven maar dat ga ik niet doen. Had ik bij voldoende argumenten echt ontslag genomen? Jawel, door eerst ander werk te vinden. Als je me kent, weet je hoe genuanceerd ik denk. Ik bedoel, dit handschrift! Niet het schrift van iemand die 'alles of niets' zegt. Dat woord uit de les past me veel beter. Aporia.

Met vriendelijke groet,

Charis

P.s. Bob, - in een gereviewde brief kan dit gewoon, spontaan de reviewer aanschrijven in het post scriptum - ik ben nog verre van een definitieve versie waarin ik schaaf aan mijn woordkeuze. Zoals je weet zijn woorden belangrijk voor me. Ze kosten helaas ook veel tijd. Met een verkouden baby niet hetgeen dat ik over heb. Dankjewel voor het tegenlezen van dit prozaïsch schrift.

